

สถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา Nostalgia Tourism Situation in Phak Hai District, Phra Nakhorn Si Ayutthaya Province

◆ ณัฐนรี สมิตร

ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยดุสิตธานี

Natnaree Smith

Ph.D., Lecturer, Master of Business Administration, Graduate school,

Dusit Thani College, E-mail: natnaree.sm@dtc.ac.th

Received: May 28, 2021; Revised: July 5, 2021; Accepted: July 21, 2021

Abstract

The objectives of this research were (1) to explore the readiness and carrying capacity of the nostalgic tourist attractions in Phak Hai District, Phra Nakhorn Si Ayutthaya Province, and (2) to analyze the nostalgia tourism situation in Phak Hai District, Phra Nakhorn Si Ayutthaya Province. Qualitative research was employed. Research instruments in this study were utilized observation check list and semi-structured interview. There were 25 key informants whose tourism stakeholders, both public and private sectors, community leaders, and entrepreneurs in Phak Hai District, Phra Nakhorn Si Ayutthaya Province.

The finding of the research revealed that the overall of the nostalgic tourist attractions in Phak Hai District, Phra Nakhorn Si Ayutthaya Province including transportation, facilities, safety in tourist attractions, cleanliness, quality of goods and services, religious sites, beliefs, historical resources, learning resources, career sources, and tourism activities were ready to accommodate tourists. The tourism situation in 2019 was better than 2020, Phak Hai District was famous in Ayutthaya Aquatic Phansa Festival, Lad Chado canal, tourists began to travel more, and it was popular during weekends and holidays, the secondary city tourism has been more interesting. Sightseeing at Baan Khun Phithak Borihaan or Baan Kaew and dining at local restaurants then travel to other destinations were the most tourism activities. However, the nostalgic tourist attractions should be managed or developed to be ready to accommodate and serve both Thai and foreign tourists as nostalgia plays an important role in the tourism industry and to stimulate memories of the past, encourage tourists to aspire to cultural attractions, valuable traditions, and archaeological sites.

Keywords: Tourism Situation, Nostalgia Tourism, Phak Hai District Phra Nakhorn Si Ayutthaya Province

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสำรวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการรองรับนักท่องเที่ยว และ (2) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้กระบวนการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ และเอกชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 25 ราย

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมทางด้านคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาด ด้านคุณภาพสินค้า และการบริการ ด้านสถานที่สำคัญทางศาสนา ความเชื่อ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ด้านแหล่งอาชีพ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และสถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมปี พ.ศ. 2562 ดีกว่าปี พ.ศ. 2563 เดิมแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียงทางด้านประเพณีแห่เทียนพรรษาทางน้ำ และนักท่องเที่ยวเริ่มเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น และได้รับความนิยมในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ การท่องเที่ยวเมืองรองได้รับความนิยมมากขึ้น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาในพื้นที่ คือ เยี่ยมชมสถาปัตยกรรมบ้านขุนพิทักษ์บริหารหรือบ้านเขียว และรับประทานอาหารร้านอาหารท้องถิ่น และเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางอื่น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีการจัดการหรือพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมในการรองรับ และให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยววิถีชีวิตมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการกระตุ้นความทรงจำในอดีตส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวปรารถนาที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรม ประเพณี และโบราณสถานที่ทรงคุณค่า

คำสำคัญ: สถานการณ์การท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีต อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย มีการสร้างรายได้ โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการในภาพรวมของประเทศ ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องอีกหลากหลาย เกิดการลงทุนในรูปแบบเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท รวมทั้งสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศนับเป็นแสนล้านบาทเช่นเดียวกัน ผนวกกับแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตลาดในประเทศ ในภาคกลางจะเจาะกลุ่มศักยภาพที่ชื่นชอบประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมให้เดินทางสัมผัสประสบการณ์ย้อนอดีตภายใต้โครงการ “Premium Nostalgia: มรดกแห่งสยาม” เพื่อกระตุ้นการใช้จ่าย โดยนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวที่เป็นมรดกตกทอดตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งวัดหรือวัง งานศิลปะชั้นสูงและโครงการพระราชดำริ (Tourism Authority of Thailand, 2019)

การถวิลหาอดีต (Nostalgia) มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในการกระตุ้นความทรงจำในอดีตส่งเสริมให้ผู้คนจดจำ และปรารถนาที่จะกลับไปยังสถานที่แห่งหนึ่ง นอกจากนี้ ความคิดถึงเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวไปยังท้องถิ่นหรือดินแดนของบรรพบุรุษของตนเอง ถือว่า การท่องเที่ยวถวิลหาอดีตเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ (Hammoud et al, 2016) การท่องเที่ยวถวิลหาอดีต (Nostalgia Tourism) คือ ปรากฏการณ์ในเชิงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการ “โหยหาอดีต” (Nostalgia) และนำมาสู่ความต้องการที่จะหวนย้อนกลับไปมีประสบการณ์ “วันขึ้นคืนสุข” ในอดีตอีกครั้ง จากผลการศึกษาของ University College London ในปี ค.ศ. 2007 พบว่า ร้อยละ 90 ของนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ เลือกที่จะท่องเที่ยวในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์หวานชื่นในอดีตของตนเอง มากกว่าที่จะเลือกท่องเที่ยวในสถานที่แปลกใหม่ที่ไม่เคยไปมาก่อน ปรากฏการณ์การท่องเที่ยวถวิลหาอดีตนี้มีขึ้นในสังคมใดสังคมหนึ่ง และอยู่ในกระแสการท่องเที่ยวในระดับสากลที่มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี รวมถึงในสังคมไทย ซึ่งเมื่อมองสำรวจย้อนกลับไปประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวถวิลหาอดีตของประเทศไทยที่โดดเด่นที่สุด คือ การเกิดขึ้นของตลาดย้อนยุค (Retro Market) ในรูปแบบต่าง ๆ (Prakitnonthakan, 2013) อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม ประเพณี และโบราณสถาน มีลำน้ำน้อยเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ อุดมด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร และสัตว์น้ำนานาชนิด ถึงขนาดมีคำกล่าวที่ว่า “จะจับกุ้งต้องแหวกปลา” ต่อมามีการสร้างเขื่อนชลประทาน ส่งผลให้โบราณสถานหลายแห่งชำรุดทรุดโทรมอย่างไรก็ตาม อำเภอฝักไห้ยังคงมีทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางธรรมชาติที่ทรงคุณค่าที่ควรพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Onsaard and Rattanawijarn, 2003) ซึ่งปัญหา และอุปสรรคในการเริ่มการวางแผนแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอฝักไห้ คือ หน่วยงานภาครัฐมีความคิดที่อยากจะนำเสนอให้มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

จากความสำคัญ และปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา สถานการณ์การท่องเที่ยวถวิลหาอดีตในพื้นที่อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษ และส่งผลให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

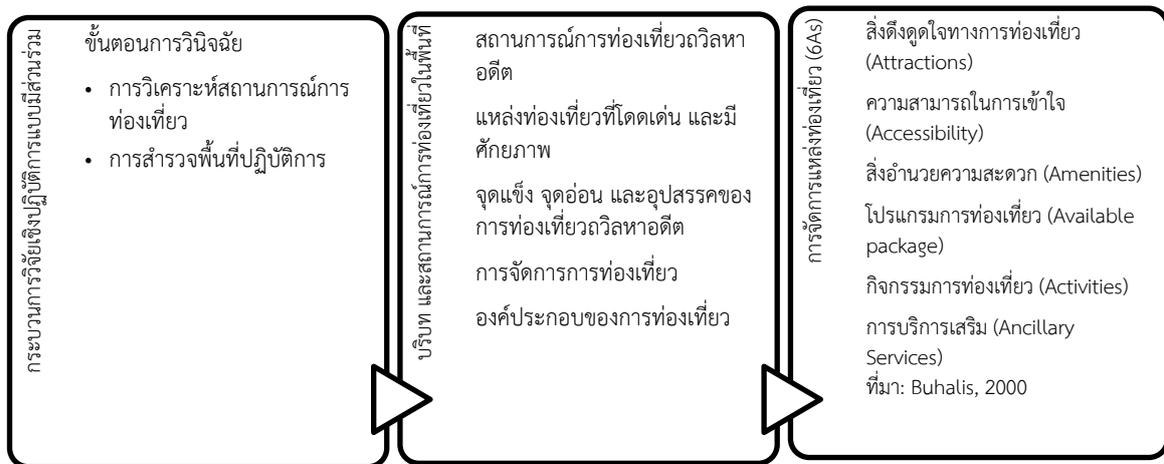
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการรองรับนักท่องเที่ยว
2. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยว ศึกษาผลกระทบทางบวก และทางลบ ด้านการจัดการ ด้านสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบการแนะนำบอกต่อเป็นทอดๆ (Snowball Sampling) โดยคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ และเอกชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 25 ราย

กรอบแนวคิด

นิยามศัพท์

สถานการณ์การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจบริการต่าง ๆ และเป็นเหตุการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวที่กำลังเป็นไป หรือแนวโน้มความนิยมทางด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยววิถีชีวิต หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่ตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการค้นหาประสบการณ์ การระลึกถึงหรือรับรู้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว มีการสื่อถึงชีวิต วัฒนธรรมในอดีตอันทรงคุณค่า

อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำน้อย เป็นชุมชนเก่าแก่ครั้งสมัย
ละโว้ มีอดีตที่น่าภาคภูมิใจ มีวัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรมของบ้านเรือน และโบราณสถานที่ล้ำค่า

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (Tourism)

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชน
ในประเทศ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยตระหนักว่าการท่องเที่ยวมีศักยภาพที่จะสามารถช่วยส่งเสริม
การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งเป็นพลังอันสำคัญในการช่วย
เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างประเทศ สันติภาพ และความเจริญมั่งคั่ง (The World Tourism
Organization, 2012) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) ถือเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มี
บทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ และสังคมเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงได้ถือว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็น
นโยบายหลักที่สำคัญประการหนึ่ง (Somnuxpong, 2017)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Management)

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญ
ในการนำมาวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด และกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์
ความต้องการของนักท่องเที่ยว 6 As ประกอบด้วย (1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) ถือเป็น
องค์ประกอบหลักในสถานที่ท่องเที่ยว (2) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่
นักท่องเที่ยวใช้เป็นปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ (3) สิ่งอำนวยความสะดวก
(Amenities) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้า
มายังแหล่งท่องเที่ยวนี้ให้ได้รับความสะดวกสบาย (4) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available package)
เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปสำหรับนักท่องเที่ยว (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ
กิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีให้เลือกอยู่หลาย
รูปแบบ (6) การบริการเสริม (Ancillary Services) เป็นผลพลอยได้จากบริการจากภาครัฐที่
นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว (Buhalis and Amaranggana, 2014)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการถวิลหาอดีต (Nostalgia Tourism)

Watanasawad (2013) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ทำให้เกิดความรู้สึกถวิลหาอดีต
ประกอบด้วย (1) ปัจจัยทางอารมณ์หรือความรู้สึก ปรัชญาการถวิลหาอดีตเป็นกระแสที่คนในสังคมแสดง
ความรู้สึกในลักษณะหวนชมชื่นจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนเกิดความต้องการที่จะกลับไปสู่ออดีต (Holak and
Havlena, 1992 as cited in Utidthammasak, 2017) การถวิลหาอดีตอาจเกิดขึ้นจากความรู้สึกที่ไม่
พอใจหรือพบข้อบกพร่องของสังคมปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ผู้คนในสังคมจึงกลับไปหาอดีต (2) ปัจจัยทางเวลา
และสถานที่การถวิลหาอดีตเป็นความรู้สึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากสถานที่ที่เคยมีอยู่จริงหรือโลกของ
ความคิดหรือจินตนาการ และเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกับเวลาปัจจุบัน มีมุมมองเวลาในลักษณะเป็น

แนวระนาบ (Linear Time) และมองว่าอนาคตเป็นสิ่งกำหนดไม่ได้ (An Undetermined Future) ด้วยเหตุนี้จึงสามารถหยาบภาพหรือเรื่องราวในอดีตช่วงระยะเวลาหนึ่งมาหรือพื้นสร้างใหม่ได้ (3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม การถวิลหาอดีต การถวิลหาอดีตเป็นกระแสที่คล้ายคลึงกับกระแสทางสังคม และวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้า นักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยยืนยันว่าการถวิลหาอดีตเป็นกระแสที่มาจากกระตุ้นของสิ่งเร้าต่าง ๆ หลากหลายประเภท เช่น ตามที่ต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างเหมาะสม (Shaw and Chase, 1989 as cited in Colin, 2021) บุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ และประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นต้น แนวคิดการโหยหาอดีตเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) การถวิลหาอดีต (Nostalgia) เป็นวิธีการมองโลกของชีวิตมนุษย์อย่างหนึ่งโดยเน้นความสำคัญของอารมณ์หรือจินตนาการใน “ปัจจุบันขณะ” ที่มีต่ออดีตที่ผ่านมาผ่านไปแล้วที่ต้องถวิลหาอดีต เนื่องจากเป็นไปไม่ได้ที่จะย้อนกลับไปหาอดีตตามความเป็นจริง นอกจากการสร้างหรือจำลองรูปแบบต่าง ๆ การถวิลหาอดีตเป็นส่วนสำคัญในโครงสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคน เช่นเดียวกับสังคมซึ่งเป็นภาพสะท้อนในองค์รวม ผู้คน และสังคมต่างโหยหาหรือย้อนเวลากลับไปหาอดีตเพราะอดีตมีเสน่ห์มีพลังอย่างมหาศาลต่อความรู้สึก และจินตนาการดูเหมือนว่าทุกคนใช้ช่องทางจินตนาการ และช่องทางวัฒนธรรมในการทำการตอบโต้ขีดจำกัดของเวลา และสถานที่ในความเป็นจริง เพราะไม่มีใครสามารถย้อนเวลาไปอดีตได้ ดังนั้น การถวิลหาอดีตในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้และมักกระทำอยู่เสมอ จนกลายเป็นมุมหนึ่งของวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคล และวิถีวัฒนธรรมของสังคมโดยทั่วไป (Klamsri and Sirisuthikul, 2014)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สำรวจตรวจสอบสภาพภายในชุมชน และสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สำรวจตรวจสอบสภาพภายในชุมชน และสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์สภาพภายในชุมชนในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน จุดด้อยหรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ (Strengths: S) จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ (Weakness: W) โอกาสที่จะดำเนินการได้ (Opportunities: O) และอุปสรรคข้อจำกัดหรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานของชุมชน (Threats: T) ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมาจากจุดแข็งของชุมชน และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนของชุมชนให้มัน้อยที่สุดได้ โดยจะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกชุมชน มีขั้นตอน คือ (1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในชุมชน จะเกี่ยวเนื่องกับการวิเคราะห์ พิจารณาทรัพยากร และความสามารถภายในชุมชนทุก ๆ ด้าน เพื่อระบุจุดแข็ง และจุดอ่อนของชุมชน แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของชุมชน เพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์ และผลกลยุทธ์ (2) การประเมินสภาพแวดล้อม

ภายนอกของชุมชน สามารถค้นหาโอกาส และอุปสรรคทางการดำเนินงานของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งใน และระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของชุมชน สภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเทคโนโลยี (3) ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อมเมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกแล้ว ให้นำจุดแข็ง และจุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับโอกาส และอุปสรรคจากภายนอกเพื่อดูว่าชุมชนกำลังเผชิญสถานการณ์ใด และภายใต้สถานการณ์ เช่นนั้น ชุมชนควรจะทำอย่างไร (Wheelen and Hunger, 2011)

ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อำเภอผักไห่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยเป็นชุมชนเก่าแก่ครั้งสมัยละโว้ มีอดีตที่น่าภาคภูมิใจ กล่าวคือ พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสต้นถึงสองครั้ง ทรงบันทึกในจดหมายเหตุเสด็จประพาสต้น โดยสมเด็จพระยาตำราธิราช (พ.ศ. 2447) และบันทึกในราชทัณฑ์เลขของพระพุทธเจ้าหลวง (พ.ศ. 2451) ถึงความเจริญของชุมชนบ้านปากไห่ ในการเสด็จทั้งสองคราวทรงประทับแรมที่บ้านหลวงวารีโยธารักษ์ (บ้านตึก) ซึ่งเป็นนายอำเภอคนแรกของอำเภอผักไห่ ปัจจุบันรกร้างเหลือเพียงหอนั่งริมน้ำ นอกจากผักไห่จะเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม ประเพณี และโบราณสถานที่มีค่าแล้ว ยังมีลำน้ำน้อยเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ อุดมด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร และสัตว์น้ำนานาชนิด ถึงขนาดมีคำกล่าวที่ว่า “จะจับกุ้งต้องแหวกปลา” และคำขวัญอำเภอ คือ “วัดถมมงคลล้ำค่า วังมัจฉามากมี ของดีทำจากปลา ในนามิข้าว” (Onsaard and Rattanawijarn, 2003)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Kanjanaratana and Pookaiyudom (2020) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่มีผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านช่วงอายุที่ต่างกันส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์แตกต่างกัน ส่วนลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้าน เพศ รายได้ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์ไม่แตกต่างกัน สำหรับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเชิงโฮมสเตย์

Na Thalang et al. (2020) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) ศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (3) ศึกษาการตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (1) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา จดทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เรื่องราวจากอดีต งานประจำปิยอศยงฟ้า (2) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านชื่อเสียง ด้านความเชื่อทางศาสนา ภาพลักษณ์ นักท่องเที่ยวมองอุทยานประวัติศาสตร์เป็นจุดหมายปลายทางในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี วัดวาอาราม และ (3) การตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวิธีการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่บ่งบอกของความเป็นตัวตนของบุคคล โลกโซเชียล ที่อยู่อาศัย ปัจจัยภายนอก ด้านความพร้อมของจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก ได้แก่ ร้านอาหาร โรงแรมที่พัก กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก เส้นทางคมนาคม และป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

Hammoud et al (2016) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวลือฮาอดีตในประเทศอียิปต์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบสอบถามจากการตรวจคนเข้าเมืองอียิปต์ (2) ศึกษาความคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอนของชาวอียิปต์ และ (3) สสำรวจอิทธิพลในการส่งเสริมปัจจัยในการเดินทางท่องเที่ยวลือฮาอดีต ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกล่าวว่า ความคิดถึงมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะช่วยส่งเสริมในอดีต “ส่งเสริมให้ผู้คนจดจำ และปรารถนาที่จะกลับไปยังสถานที่แห่งหนึ่ง” จากอดีตของพวกเขา การลือฮาอดีตเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่นักท่องเที่ยวเดินทางในฐานะที่เป็นนักท่องเที่ยววัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษ และผู้แสวงบุญ ผลการวิจัยพบว่าผู้อพยพในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้น และลูกหลานของพวกเขามีโอกาสที่จะกลับไปยังบ้านเกิดของตนเอง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ รูปแบบ และเทคนิคทางการเมือง จึงอยากกลับไปยังบ้านเกิดของตนเองสักพัก รูปแบบการท่องเที่ยวหรือ “การท่องเที่ยวแบบคิดถึงบ้าน” อาจเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ วัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้าเมือง คือ เยี่ยมญาติ และเพื่อน ๆ ในอียิปต์เพื่อดูบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้ ร้อยละ 57.1 เป็นเจ้าของทรัพย์สินในอียิปต์ และร้อยละ 58.1 เป็นผู้ที่ใช้เวลาวันหยุดเดินทางท่องเที่ยวในอียิปต์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Selection Sampling) และแบบการแนะนำบอกต่อเป็นทอด ๆ (Snowball Sampling) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการ

ท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ (1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สัมภาษณ์บุคคลที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยว (2) หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชนที่มีความโดดเด่น และมีความพร้อมในการพัฒนาตนเองเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยววิไลหวาดดีให้กับนักท่องเที่ยวได้ สถานที่พักผ่อน และธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เปิดให้บริการนักท่องเที่ยว โดยผู้ให้ข้อมูลหลักที่จะทำการสัมภาษณ์มีทั้งหมด 25 ราย ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 8 ราย หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 17 ราย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 4 ราย ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว 8 ราย ที่พักแรม 2 ราย และร้านอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 3 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกต (Observation Form) แหล่งท่องเที่ยววิไลหวาดดี เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าของผู้วิจัย เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในการสำรวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยว รายการสังเกตแหล่งท่องเที่ยววิไลหวาดดี ประกอบด้วย ด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาด ด้านคุณภาพการบริการ ด้านสถานที่สำคัญทางศาสนา ความเชื่อ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ด้านแหล่งอาชีพ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพแวดล้อม สถานการณ์การท่องเที่ยว ศึกษาผลกระทบทางบวก และทางลบ ด้านการจัดการ ด้านสภาพปัญหา และอุปสรรคการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อการหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเทป

การสร้าง และการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกต ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิไลหวาดดี เพื่อให้เกิดแนวคิดในการสังเกต สถานการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว กำหนดรายการที่ต้องสังเกต ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะช่วยเสริมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และช่วยตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์ว่าตรงตามความเป็นจริงเพียงใด และช่วยให้การเก็บข้อมูลที่เที่ยงตรงขึ้น จากนั้น พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม นำมาปรับปรุงแก้ไข และเก็บรวบรวมข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข และเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง โดยใช้แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาสถานการณ์ และผลกระทบในการจัดการการท่องเที่ยว และหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีจากผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเดือนเมษายน - เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยนำข้อมูลที่ได้จัดบันทึก และข้อมูลจากการถอดเทปการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการให้รหัสข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการรองรับนักท่องเที่ยว

ผลการสังเกตแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการพิจารณาคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้ประกอบการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีตามเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดี จำนวน 9 แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) เดอะแบงก์ ริเวอร์เฮาส์ (2) บ้านขุนพิทักษ์บริหาร (3) บ้านวานิชกร (4) วัดย่านอ่างทอง (5) ตลาดลาดชะโด (6) วัดตึกคชหิรัญ (7) วัดอมฤต (8) บ้านปลาย่าง และ (9) เรือนขนมไทยไกลหวาน ในช่วงวันเวลาที่แตกต่างกัน โดยสังเกตสถานการณ์การท่องเที่ยว ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยว โดยใช้แบบสังเกตแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีทางด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาด ด้านคุณภาพสินค้า และการบริการ ด้านสถานที่สำคัญทางศาสนา ความเชื่อ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ด้านแหล่งอาชีพ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมทางด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาด ด้านคุณภาพสินค้า และการบริการ ด้านสถานที่สำคัญทางศาสนา ความเชื่อ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ด้านแหล่งอาชีพ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และควรมีการติดต่อล่วงหน้า แต่มีเพียงวัดตึกคชหิรัญ ที่ไม่ประสงค์เข้าร่วมเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดี เนื่องจากทางวัดมีความประสงค์ที่จะเน้นการดำเนินการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาเท่านั้น

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเพื่อวิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 8 คน พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันสถานการณ์เศรษฐกิจทางด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างซบเซา เนื่องจากมีการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในพื้นที่อำเภอฝักไ้จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ช่วงเวลาดังกล่าวจะมีตลาดตลาดชะโดเปิดให้บริการ และส่วนมากนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาในช่วงเทศกาลแห่เทียนทางน้ำซึ่งเป็นประเพณีที่มีชื่อเสียงของอำเภอฝักไ้ สภาพโดยรวมของพื้นที่มีสถานะแห้งแล้ง การลดลงของน้ำในแม่น้ำส่งผลให้การประกอบอาชีพต่างๆ ของคนในชุมชนน้อยลง และยังไม่มียุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยว และอำเภอฝักไ้ยังไม่มีสินค้าการเกษตรที่จะนำเสนอตลาดนักท่องเที่ยว อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีที่โดดเด่น และมีศักยภาพ ได้แก่ (1) ตลาดตลาดชะโด ตลาดที่เก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตของผู้นคนในชุมชน (2) การเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมบ้านแบบเรือนปั้นหยา บ้านรูปแบบทรงไทยต่างๆ เช่น บ้านขุนพิทักษ์บริหารหรือบ้านเขียว บ้านตระกูลบุญท่อม เป็นต้น (3) กิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ ล่องเรือชมวิถีชีวิต (4) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในรูปแบบนัมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ เช่น วัดย่านอ่างทอง วัดตลาดชะโด วัดโคกทอง วัดชีโพน วัดบ้านแค และวัดฤๅชัย เป็นต้น

จุดแข็งของอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่สามารถพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดี คือ มีแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้ เช่น ตลาดตลาดชะโด บ้านขุนพิทักษ์บริหารหรือบ้านเขียว บ้านต้นตระกูลวานิชกร และในพื้นที่ซึ่งมีความเป็นธรรมชาติที่โดดเด่น มากกว่าชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ บริบทชุมชนริมแม่น้ำ วิถีชีวิตสถาปัตยกรรมบ้านเมืองในอดีตที่เป็นเอกลักษณ์ และปลาแม่น้ำ รวมถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดกิจกรรมหรือประเพณีต่าง ๆ จุดอ่อน คือ เส้นทาง สถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้ติดกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก ขาดเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น จากอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ขาดการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักอำเภอฝักไ้ ผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดตลาดชะโด ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ และมีร้านค้าเปิดเพียงร้อยละ 30 จากจำนวนร้านทั้งหมดในตลาด แม่น้ำลำคลองมีจุดอ่อนโดยธรรมชาติ ช่วงภัยแล้งส่งผลให้ปริมาณน้ำในคลองลดน้อยลง มีปริมาณผักตบชวาในแม่น้ำเป็นจำนวนมากกีดขวางการสัญจรทางน้ำ และส่งผลต่อข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมล่องเรือท่องเที่ยวทางน้ำ สถานที่จอดรถในช่วงเทศกาลแห่เทียนพรรษามีไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ของที่ระลึกไม่มีความหลากหลาย อุปสรรค คือ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่อนข้างน้อย และเกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา ไม่มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว อำเภอฝักไ้ ไม่มีปฏิทินการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งในพื้นที่อำเภอฝักไ้มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ลำคลองเป็นช่วง ๆ ทำให้เป็นอุปสรรคในการ

บริหารจัดการ คนในชุมชนขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ส่วนของราชการ และส่วนประชาชน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดไม่ค่อยให้ความสำคัญ ซึ่งหากจะเริ่มมีการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีแนวทางการดำเนินงานโดยเริ่มจากหารือกับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ควรมีการแนะนำข้อมูลกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดี ควรรวบรวมองค์ประกอบ (1) ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ในการรองรับนักท่องเที่ยว และเรื่องราวที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว (2) กิจกรรมทางท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม (3) เส้นทางคมนาคมที่สามารถให้รถหลายประเภทสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกทาง ไฟส่องสว่าง และป้ายสื่อความหมายของ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น (4) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม (5) ชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน (6) สินค้าที่ระลึก ทั้งนี้ บุคลากรทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย ส่วนใหญ่ มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีชาวไทย และยังไม่มีความพร้อมในการรองรับ นักท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีชาวต่างประเทศ และควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้มีทักษะ ทางด้านการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นต้น นโยบายหรือแนวทางการส่งเสริม การท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่ ควรมีความร่วมมือ และบูรณาการการทำงานร่วมกันในหลาย ๆ ภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น มีนโยบายส่งเสริมหรือประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อให้สอดคล้องกับ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน และควรมีการปลูกจิตสำนึกให้คนในพื้นที่เห็นความสำคัญของ ท้องถิ่นอาศัย ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ทั้งในด้านเชิงอนุรักษ์ และด้านเศรษฐกิจมีการ อบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่ อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 17 ราย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 4 ราย ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว 8 ราย ที่พักแรม 2 ราย และร้านอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 3 ราย พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดี ในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม ปี พ.ศ. 2562 ดีกว่า ปี พ.ศ. 2563 เดิมแหล่งท่องเที่ยวมีชื่อเสียง ทางด้านประเพณีแห่เทียนทางน้ำ และนักท่องเที่ยวเริ่มเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น และได้รับความนิยม ในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ การท่องเที่ยวเมืองรองได้รับความสนใจมากขึ้น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาในพื้นที่ คือ เยี่ยมชมบ้านขุนพิทักษ์บริหารหรือบ้านเขียว และรับประทานอาหารร้านอาหาร ท้องถิ่น และเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางอื่นต่อ แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 บางสถานประกอบการได้มีการปิดให้บริการชั่วคราว ทำให้สถานการณ์

ธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอผักไห่ ชบเซาลงอย่างมาก ส่งผลกระทบอย่างหนักในเรื่องเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เกิดปัญหาทางด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความไม่สามัคคีของคนในชุมชน และไม่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว งบประมาณจากรัฐบาลอาจมีค่าต่ำ ในแม่น้ำน้อยเต็มไปด้วยผักตบชวา และบางช่วงน้ำแล้ง ส่งผลให้เรือท่องเที่ยวไม่สามารถไปรับนักท่องเที่ยวที่จุดนัดพบ ทำให้ไม่เป็นมาตรฐานสำหรับนักท่องเที่ยว และในส่วนของ การเข้าร่วมกับโครงการนวัตกรรม โดยการนำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นไปจำหน่าย ณ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของโครงการที่จัดเตรียมไว้ พบว่า ชุมชนไม่เป็นที่เป็นที่การออกฐานของชุมชนท้องถิ่นเกิดการชำรุดเสียหาย และไม่ได้มีการซ่อมแซม ทำให้ไม่สามารถนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายได้ และชุมชนท้องถิ่นเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตตามสมัยใหม่กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดีในพื้นที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว คือ กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำ นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ การพักผ่อน กระแสนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร และชาวต่างประเทศยังคงมีน้อย ชาวต่างประเทศที่เดินทางมา ส่วนใหญ่คือ ชาวจีน รองลงมาคือ ยุโรป

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) วิถีชีวิตริมน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ พิพิธภัณฑสถานเรือจำลองโบราณ พิพิธภัณฑสถานไทยจำลอง อาหารท้องถิ่นจากร้านอาหารที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักของคนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวตามสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ปลาแม่น้ำ ขนมไทย เป็นต้น สถาปัตยกรรมของบ้านเรือนในอดีต เรือไทยโบราณ ศิลปะ โบราณวัตถุ ภาพวาด ภาพเขียน (2) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ในการเดินทางมาพื้นที่อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถมาได้หลายเส้นทาง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้สะดวกนักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองได้ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และควรมีการติดต่อล่วงหน้าหากเดินทางมาเป็นหมู่คณะ และในกรณีที่เดินทางโดยรถโดยสารขนาดใหญ่หรือรถบัสนำเที่ยวบางแหล่งท่องเที่ยวมีข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่เนื่องจากเส้นทางสัญจรมีขนาดเล็ก และแคบ (3) ด้านโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) ส่วนใหญ่จะเป็นการท่องเที่ยวแบบไปเช้า เย็นกลับ (One Day Trip) เช่น การล่องเรือ และการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ดี เช่น ตลาดลาดชะโด และบ้านขุนพิทักษ์บริหารหรือบ้านเขียว เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการสามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ (4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมเรียนรู้การทำอาหาร ทำขนมไทย รับประทานอาหารท้องถิ่น ชมสาธิตผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน สบู่สมุนไพร ดอกไม้ ปั่นจักรยานหรือล่องเรือชมวิถีชีวิตท้องถิ่น เยี่ยมชมโบราณสถาน เรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น (5) ด้านการบริการเสริม (Ancillary Services)

ในการรองรับนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สามารถจัดให้มีการบริการอาหาร และเครื่องดื่มตามความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการบรรยายให้ข้อมูล ประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวได้ และในกรณีที่มีความต้องการบุคลากรที่สามารถสื่อสาร ภาษาอังกฤษ ควรมีการติดต่อล่วงหน้า และแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่มดังกล่าวสามารถจัดเตรียมการบริการได้

ถ้าชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งสามารถที่จะพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิต ในพื้นที่ อำเภอด่านช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีชื่อเสียงได้ โดยเริ่มจัดทำแนวทางการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ทำให้คนในท้องถิ่นหันมาสนใจมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่หรือสถานประกอบการของตนเอง และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องท่องเที่ยว มีการให้ข้อมูล และแนะนำวิธีการจัดการ ต่างๆ และวิธีการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว รวมถึงอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน มีการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตอย่างเป็นระบบได้โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมถึงมีการหารือแนวทางการดำเนินการร่วมกัน เริ่มจากกลุ่มผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่มีบริบทคล้ายกัน และมีศูนย์กลางในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนในลักษณะเครือข่าย การท่องเที่ยว มีการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้เข้าใจในทิศทางเดียวกัน

ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น เป็นหนึ่งในกรรมการการท่องเที่ยว เป็นวิทยากรบรรยาย การสาธิตเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของเทศบาลเมืองด่านช้าง โดยมีหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางรากฐานพัฒนาให้ด่านช้างเป็นการท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยววิถีชีวิต และ เป็นตัวแทนสภาชุมชน โดยมีหน้าที่เสนอแผนการท่องเที่ยวเพื่อของงบประมาณสนับสนุน เพื่อมาจัดสรร และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนอื่น ๆ สามารถให้การสนับสนุน การท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอด่านช้าง ได้โดยการให้การสนับสนุนในด้านเงินทุน งบประมาณ วิชาการ การจัดฝึกอบรมในเรื่องของการท่องเที่ยว การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว การส่งเสริมด้านการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน และผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อภิปรายผล

แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่ อำเภอด่านช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมทางด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาด ด้านคุณภาพสินค้า และการบริการ ด้านสถานที่สำคัญทางศาสนา ความเชื่อ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ด้านแหล่งอาชีพ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะช่วย

เสริมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และช่วยตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์ว่าตรงตามความเป็นจริงเพียงใด และช่วยให้เก็บข้อมูลเที่ยงตรงขึ้น ถือเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ Wiersma and Jurs (2008) ที่ได้กล่าวว่า หลักการพื้นฐาน 5 ประการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) การศึกษาปรากฏการณ์ในภาพรวม ไม่แยกส่วนหรือองค์ประกอบมาทำการวิจัย (2) นักวิจัยต้องเข้าไปอยู่ในสนาม และสังเกตสิ่งที่ศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีการจัดกระทำใหม่เพื่อวิจัย (3) การรับรู้ความหมายของสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเป็นไปอย่างแท้จริงที่สุด คือ การวัด (4) ข้อตกลงเบื้องต้นใด ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยข้อตกลงใหม่หรือข้อสรุปที่ค้นพบใหม่ และ (5) ปรากฏการณ์ คือ รูปแบบโครงสร้าง หลวมๆ ที่มีความยืดหยุ่นในการทำนาย ไม่เฉพาะตายตัว

สถานการณ์การท่องเที่ยวถวิลหาอดีต ในพื้นที่อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันค่อนข้างชบเซา สถานที่ท่องเที่ยวไม่ได้ติดกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก เนื่องจากมีการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับ Na Thalang et al. (2020) ที่ได้กล่าวถึง การศึกษาความพึงพอใจ และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่า อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด คือ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่ได้รับขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจาก UNESCO เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว ชื่นชมความงดงามของซากอารยธรรมที่เคยเฟื่องฟูในอดีต

อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจุดแข็งที่สามารถพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวถวิลหาอดีต คือ มีแหล่งท่องเที่ยวถวิลหาอดีตที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวถวิลหาอดีตที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว คือ กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำ นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับ Buhalis and Amaranggana (2014) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญในการนำมาวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด และยังสอดคล้องกับ Arvom (2014) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบ และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหมาะสมต่อการเตรียมความพร้อมต่อการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยว ชุมชนมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และมีแหล่งการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และภูมิปัญญา และยังสอดคล้องกับ Kanjanaratana and Pookaiyudom (2020) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีตของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต ด้านแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อความสนใจของนักท่องเที่ยวไทยในการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต

ถ้าชุมชนรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง สามารถที่จะพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีต ในพื้นที่อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีชื่อเสียงได้ โดยเริ่มจัดทำแนวทางการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่หรือสถานประกอบการของตนเอง และให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องท่องเที่ยว มีการให้ข้อมูล และแนะนำวิธีการจัดการต่าง ๆ และวิธีการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว รวมถึงอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน สอดคล้องกับ แนวคิดของ Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) (2010) ที่ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทาง และจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนจักได้มีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และในพื้นที่อำเภอฝักไ้สามารถดำเนินการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตได้อย่างเป็นระบบได้ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน มีการหารือแนวทางการดำเนินการร่วมกัน เริ่มจากกลุ่มผู้ประกอบการ หรือหน่วยงานที่มีบริบทคล้ายกัน และมีศูนย์กลางในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนในลักษณะเครือข่ายการท่องเที่ยว มีการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้เข้าใจในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ Sivesan (2019) ที่ได้ให้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การเคารพในสังคม และวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัว และเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละชุมชน โดยนำเอามิติเชิงวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิธีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดทิศทาง เกิดการเรียนรู้ทั้งบุคคลภายในภายนอกซึ่งการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนแนวคิดทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามที่บ่งบอกถึงคุณค่าที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีรูปแบบที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการสังเกตแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตในอดีต ในพื้นที่อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แหล่งท่องเที่ยวควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอข้อมูลทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอำเภอฝักไ้ และควรมีการจัดการในเรื่องของการรักษาความสะอาด และความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับ และให้บริการนักท่องเที่ยว

1.2 จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทางด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แหล่งท่องเที่ยวควรมีโปรแกรมการท่องเที่ยววิถีชีวิตฉบับภาษาไทย และภาษาอังกฤษสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีการระบุงบค่าการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวที่แน่นอนไว้ และควรมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยววิถีชีวิต เช่น กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำน้อยหรือเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมโบราณ ควรมีการพัฒนาให้มีความพร้อมในการรองรับ

นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวม และการท่องเที่ยววิถีชีวิต สันถุนนงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตในพื้นที่อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยดุสิตธานี

References

- Arvorn, C. (2014). *Guideline for Tourism Potentiality Building in Wieng Huaw Subdistrict Administration Organization, Plan District, Chiang Rai Province from Cultural Tourism Route*. Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University.
- Buhalis, D. and Amaranggana, A. (2014). Smart tourism destinations. In Z. Xiang & I. Tussyadiah (Eds.), *Information and Communication Technologies in Tourism* (pp. 553-564). Berlin: Springer.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116.
- Colin, C. (2021). Nostalgic neighborhood belongings: Theorizing the interrelationship among nostalgias, belongings, and neighborhood changes. *The Sociological Review*. <https://doi.org/10.1177/00380261211029478>
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). (2010). *Community - Based Tourism*. Searched on 3 May 2021. Retrieved from <http://www.dasta.or.th/th/component/k2/item/674-674>
- Kanjanaratana, N. and Pookaiyudom, G. (2020). Component of tourism affecting the interest in nostalgic tourism of Thai tourists based in Bangkok. *Journal of Sports Science and Health*, 21(2), 283-294.

- Klamsri, J. and Sirisuthikul, V. (2014). The satisfaction of nostalgia tourism among Thai tourist at Hua Hin. *Srinakharinwirot Business Journal (SBJ)*, 5(2) July-December, 114-131.
- Onsaard, P. and Rattanawijarn, P. (2003). *Communication networks for eco-tourism resources development: A case study of "Noi River" Phakhai District Ayutthaya Province*. Dhurakijibundit University.
- Prakitnonthakan, C. (2013). Retro Market in trend of Nostalgia Tourism. *TAT Review Magazine*, 2 (April-June).
- Hammoud, G. A., Haggag, M. F. and Boutros, C. M. (2016). Promoting Nostalgia Tourism to Egypt. *Journal of Tourism and Hospitality Management*. June, 4(1), 74-105. DOI: 10.15640/jthm.v4n1a6.
- Na Thalang, C., Chairatana, P., Chairatana, K. and Pongsangiam, T. (2020). The study of tourist's stratification and perception toward visiting Ayutthaya Historical Park, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 14 (3) (September – December), 41-51.
- Sivesan, S. (2019). Challenges of Sustainable Tourism in Ancient Cities: A Case Study Based on Kandy, Sri Lanka. *Journal of Business Studies*, 6 (1), 57-74.
- Somnuxpong, S. (2017). Trends and Tourism marketing 4.0 in Thailand. *Veridian E-journal Science and Technology Silpakorn University*, 10 (3) September-December, 2055-2068.
- Shaw, C. and Chase, M. (1989). *The imagined past: History and nostalgia*. Manchester: Manchester University.
- Tourism Authority of Thailand. (2019). *Summary of the 2019 Tourism Promotion Action Plan*. Searched on 28 June 2020. Retrieved from <https://www.tat.or.th/th/about-tat/market-plan> (In Thai).
- The World Tourism Organization. (2012). *UNWTO Annual Report 2011*. Searched on 14 June 2019. Retrieved from http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/annual_report_2011.pdf
- Utidthammasak, A. (2017). *The Attitudes of Nostalgia Tourism among Thai Tourist at Pleanwan Huahin*, M.A. (Hospitality and Tourism Industry Management), Graduate School, Bangkok University.

Watanasawad, K. (2013). Tourists' Opinions and Behaviour toward Authenticity in Nostalgia Tourism: A Case Study of 100-Year-Old Samchuk Market Community Suphanburi Province, *Damrong Journal*, 12(1), 109-135.

Wheelen, T. L. and Hunger, D. J. (2011). *Strategic Management and Business Policy: Toward Global Sustainability*. (13th Edition). Pearson College Div.

Wiersma, W., and Jurs, S. G. (2008). *Research method in education: An Introduction*. (9th Edition). Pearson.

Natnaree Smith, PhD.,
Lecturer, Master of Business Administration,
Graduate School, Dusit Thani College.